

Grote schoonmaak

Tips om deelnemers actief te betrekken

Leg als het kan de nadruk op de interactie en prikkel de bewoners.

Dat kan door vragen te stellen aan de verschillende deelnemers van deze groep.

- *Hoe was het vroeger en hoe is het nu?*
- *Wat was de rol van vrouwen en wat was de rol van de mannen?*
- *Wat weet u zich nog te herinneren van de schoonmaak?*
- *Bij het doorgeven van voorwerpen herkent u dit en wat gebruikt men nu?*
- *Ik heb hier een mandje, wat zit daar volgens u in?*
- *Waar poetste je koper mee? (voordat je het laat zien en ruiken).*
- *Waar poetste je zilver mee?*
- *Wat werd er allemaal gedaan tijdens de schoonmaak?*
- *Wie had welke taak?*

Mooi is ook om het te combineren met een aantal liedjes die je vooraf bij het thema hebt opgezocht.

Zoek naar anekdotes of naar verhalen rond dit thema. Ook wat foto's van de grote schoonmaak is mooi ondersteunend materiaal.

En een verhaal rondom de grote schoonmaak!

Maak je het onderwerp zo eigen alsof je gisteren nog met de grote schoonmaak bezig was.

Ruiken:

- Schoenpoets
- Boenwas
- Schoenpoets
- Zeep

Zelf doen:

- koper of zilver poetsen (zorg voor een koperen voorwerpen, Brasso en voldoende lappen!)
- met zeep klopper echt schuim (laten)maken
- Met de schootkoffiemolen zelf koffie laten malen.

Kijk maar wat er gebeurt, dit zijn soms 'oude vaardigheden' die moeiteloos worden opgepakt.

Mattenklopper, ragebol en zwabber, het zijn attributen die vroeger in elk huis in het voorjaar uit de werkkast kwamen. Voordat het Pasen was moest de 'boel' zijn gedaan. Alles in huis moest van zijn plaats worden gehaald en gelucht, de meubels naar buiten en geboend, de kleden geklopt en de kasten leeggehaald, schoongemaakt en weer opnieuw ingericht. Het was, kortom, tijd voor de grote schoonmaak. Het hele huis stond op z'n kop.

Het huishouden in de jaren vijftig was de Heilige Missie van de huisvrouw, dus dat werd bloedserieus genomen. Anders was je bestaan helemaal zinloos. In 1955 bleek uit een onderzoek naar tijdsbesteding dat de vrouw gemiddeld 62 uur per week kwijt was aan huishoudelijke taken.

Alleen al die maandag-wasdag. Nee, er was in veel huishoudens nog geen wasmachine, dat kwam pas in de jaren zestig. De was ging in een tobbe en door een wringer en aan de lijn in de tuin of op zolder, en van het overgebleven sop boende je de vloeren. Op je knieën.

En dan de rest van de week. Dinsdag werd er gestreken en versteld (want je gooide niks weg en je moest gewoon geduldig sokken stoppen), woensdag kregen keuken, badkamer en toilet een sopje, donderdag werden de bedden verschoond, vrijdag stond het hele huis op z'n kop want dan deed je de woonkamer en de gang (niks stofzuigen, matten kloppen!) en zeemde je alle ramen (want dat moest, anders gingen ze over je roddelen dat je zo'n slechte huisvrouw

en huismoeder en echtgenote was) en zaterdag deed je de buitenboel en de grote weekboodschappen – en de pudding, zie zondag.

Zondag was er geen flikker te doen. Zaterdag maakte je vast de pudding voor zondag want dan mocht je niet zoveel doen maar moest er wel extra lekker eten op tafel voor je man en je zes bloedjes van kinderen, die niet mochten merken hoeveel tijd en moeite het allemaal kostte. Je kon naar de kerk. En als je een beetje wuft was maakte je een ritje met de auto – als je die had – en dat was dan het hoogtepunt van de week. Niks loungen in een hippe tent of de kids loslaten in een kinderparadijs terwijl je zelf aan een latte macchiato nipt. Mensergerjenieten zal je. En een zondagse maaltijd koken. En afwassen. Met de hand, natuurlijk.

Ideaalbeeld van de schone huisvrouw

Al eeuwen stonden Nederlanders in het buitenland bekend om hun schoonmaakwoede. De voorjaarsschoonmaak behoorde in de loop van de 19de eeuw bij het ideaalbeeld van hoe een goede huisvrouw zich hoorde te gedragen. Voorlichtingsboekjes verschenen en later kwam er speciaal huishoudonderwijs voor meisjes. Daar leerden zij hoe ze het huishouden zo goed mogelijk konden doen. De voorjaarsschoonmaak, waarbij het hele huis van boven tot beneden grondig werd schoongemaakt, maakte daar een wezenlijk onderdeel van uit. Die schoonmaak was bovendien sterk in opkomst geraakt door nieuwe inzichten ten aanzien van hygiëne. Zo was men gaan inzien dat luchten belangrijk was voor een gezond klimaat in huis.

Kolenkachel

De kolenkachel had tijdens de winter volop gebrand en in huis stof en roet achtergelaten. Nu het voorjaar zich aandeede, ging de kachel de kamer uit en werd het huis van de aanslag ontdaan. De gordijnen werden gelucht en zo mogelijk gewassen, de vloerkleden met de mattenklopper geklopt, alle hoeken en gaten in huis zagen de ragebol langskomen om het spinrag weg te nemen, houten meubels werden in de boenwas gezet, de vloeren met de zwabber gedaan en de matrassen en dekens buiten gelucht. Kasten werden leeggehaald, uitgesopt, van nieuw kastpapier voorzien en opnieuw ingericht. Soms werd de voorjaarsschoonmaak ook aangegrepen om een kamer opnieuw te behangen of nieuwe vloerbedekking te leggen. Het beste kon het huis van boven naar beneden en van achteren naar voren worden aangepakt. Huisvrouwen waren zeker een kleine week met de schoonmaak bezig, wie het grootscheeps aanpakte deed er twee tot drie weken over. Met Pasen moest alles klaar zijn.

Uitstervend gebruik?

De voorjaarsschoonmaak verloor vanaf de jaren zestig terrein. Er kwamen steeds meer huishoudelijke apparaten op de markt die ervoor zorgden dat het huis het hele jaar door sneller en beter schoongemaakt kon worden. En kolenkachels verdwenen uit de huiskamers, waardoor woningen na een winter minder vies waren. Bovendien gingen steeds meer vrouwen betaalde arbeid verrichten. Het in één keer uitgebreid schoonmaken van het huis raakte uit de tijd; liever besteedde men nu gespreid door het jaar extra aandacht aan specifieke plekken in huis. Nu vooral dertigers belangstelling ontwikkelen voor schoonmaakmiddelen en –trucsjes uit grootmoeders tijd lijkt er sprake van een nieuwe opleving in de aandacht voor een schoon interieur. Bovendien doen steeds meer professionele interieurverzorger hun intrede in de huishoudens. Maar of de voorjaarsschoonmaak daarmee terug zal keren, dat is nog maar zeer de vraag.

Gezegdes

<i>als de ene hand de andere wast worden ze beide schoon</i>	de taak wordt gemakkelijk als je elkaar helpt
<i>de kans schoon zien</i>	van de gelegenheid gebruik maken
<i>ieder moet zijn eigen stoep schoonvegen</i>	ieder moet zijn eigen problemen oplossen - zich afvragen of hij zelf schuldig is
<i>niet brandschoon zijn</i>	dingen misdaan hebben
<i>nieuwe bezems vegeen schoon, maar oude bezems kennen alle</i>	nieuwe medewerkers (of: nieuwe leiders) pakken de zaken grondig aan, maar oude medewerkers (of: oude leiders)

<i>hoeken en gaten</i>	weten hoe het moet op grond van ervaring
<i>schoon genoeg hebben van</i>	meer dan genoeg hebben van, een hekel hebben aan
<i>schoon schip maken</i>	schulden betalen, de boel opruimen, na ruzie/problemen samen er uit komen en het verleden laten rusten
<i>en vette keuken een mager testament</i>	wie veel uitgeeft tijdens het leven, laat weinig na
<i>zo welkom als een hond in de keuken</i>	absoluut niet welkom

DE HISTORIE VAN HET SCHORTJE

Ik geloof niet dat onze kinderen nog weten wat een schortje is.

Het voornaamste gebruik van Oma's schortje was om haar jurk te beschermen, omdat ze er maar een paar had.

Maar ook, omdat het makkelijker was om een schortje te wassen in plaats van een jurk.

Ze gebruikte het schortje ook als pannelappen om de pannen van de kachel of uit de oven te halen.

Het diende ook om de tranen en vuile neus van de kinderen af te vegen.

En als ze de eieren uit het kippenhok ging halen, was het schortje ook heel handig om de eieren te dragen.

Als er visite kwam, konden haar verlegen kinderen onder haar schortje schuilen.

En als het koud was kon ze haar armen er indraaien en opwarmen.

Het was ook heel geschikt om de menige zweedruppeltjes af te vegen als ze bij het koken gebukt stond over de kachel.

Hout voor de kachel werd ook in het schortje binnen gebracht.

Uit de tuin droeg ze allerhande soorten groente naar binnen en als de erwten gedopt waren, gingen de schillen in het schortje.

In de herfst werd het schortje gebruikt om de appels op te rapen die onder de bomen lagen. En als oma onverwachts visite aan zag komen: je stond er van te kijken hoeveel meubeltjes dat ouwe schortje nog kon stoffen in een paar seconden.

Als het eten klaar was, ging ze naar buiten en zwaaide met haar schortje: dan wist iedereen dat het tijd was om binnen te komen.

Het zal nog lang duren voordat iemand iets uitgevonden heeft wat, net zoals het schortje, voor zoveel doelen kan gebruikt worden!

Vergeet niet.....!!

In deze tijd zouden wij er gek van worden, te weten hoeveel bacteriën er in dat schortje zaten. Toch heb ik er nooit wat aan overgehouden, of toch wel???....

Ja, héél veel liefde!!!

